

Mai vei Elder Quentin L. Cook
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Digidigi Vakayalomatua

“Biuta na ka ca, ka digitaka na ka vinaka” (Aisea 7:15).

Kemuni na taciqū lomani, na noqu gagadre ena bogi nikua meu wasea eso na ivakasala me baleta na vakatulewa kei na digidigi.

Niu dua voli na loya gone ena Yasayasa ena Toba e San Francisco, a cakava na neitou kabani eso na cakacaka vakalawa me baleta na kabani ka cakava na parokaramu ni TV digitaki ni gauna ni vakacagicagi na Charlie Brown.¹ Sa yaco meu dau taleitaki Charles Schulz kei na veika e bulia—*na Pinati*, vata kei Charlie Brown, Lucy, Snoopy, kei ira eso tale na dau vakaraitaki ena iyaloyalo.

E dua na noqu komiki talei e baleti Lucy. Me vaka na veika au nanuma rawa kina, eratou qito ena dua na qito bibi na timi ni beisbol nei Charlie Brown—A tataqomaki tiko ena imatau o Lucy, ka lautavi yani vua e dua na polo vakatubutubu. Sa tawa kece tu na icegucegu, ka sa iotioti ni ciwa na tavi. Kevaka e ciqoma na polo o Lucy, ena qaqa na nona timi. Kevaka e vakalutuka na polo, ena qaqa na timi kadua.

Me vaka e rawa ni yaco duadua ga ena komiki, era wavoliti Lucy vakadua tu na lewe ni timi ni sa vakalutulu mai na polo. E vakasama tu

o Lucy, “Kevaka au ciqoma na polo, au na rogo; kevaka e sega, au na veiwalitaki.”

E lutu mai na polo, ia ni ra sarava tu yani na lewe ni nona timi, a vakalutuma o Lucy na polo. E viritaka ki na qele nona qaniliga o Charlie Brown ena rarawa. A raici ira yani na nona lewe ni timi o Lucy, tabaiklelekele, ka kaya, “Dou namaka rawa vakacava meu ciqoma na polo niu leqataka tiko mada ga na veilawatu vulagi ni noda vanua?”

Oqo e dua vei ira na polo vukatubu a vakalutuka o Lucy ena veiyabaki, ka dua na nona iulubale vou ena veigaua kece.² E dina ni ra dau lasa, ia na iulubale kece nei Lucy me donu kina na nona cala; era iulubale lokiloki ni nona sega ni ciqoma rawa na polo.

Ena gauna ni nona veiqaravi vakalotu o Peresitedi Thomas S. Monson, e dau vakavuvulitaka wasoma ni vakatulewa ena vakatau kina na icavacava.³ Ena yalo vata oqori na noqu ivakasala ena bogi nikua me da ulabaleta na vakaiulubale kecega ka dau tarova noda vakatulewa vakadodonu, vakauasivi ena noda qaravi Jisu Karisito. Ena Aisea eda vakavulici

“biuta na ka ca, ka digitaka na ka vinaka.”⁴

Au vakabauta ni sa ka bibi sara ena noda gauna, ni sa cakacaka tiko vakaukauwa o Setani e yalodra na tamata ena vuqa na sala vovou ka dredre ni tobo, me qarauni vakavinaka na noda digidigi kei na vakatulewa, me salavata kei na takete kei na inakinaki eda nakita me da bula kina. Eda gadreva na yalodina e taucoko ki na ivakaro ka muri vakadodonu na veiyalayalati tabu. Ni da vakatara me tarovi keda mai na edaumeni ni valetabu, kaulotu bula kilikili, kei na vakamau ena valetabu, na vakaiulubale, ena veivakaleqai. E vakamosiyalo ni da dau tukuna ni da vakabauta na veisasaga oqo, ia eda vakawalena na ivalavala ni bula e veisiga e gadrevi me rawati kina.⁵

Eso na itabagone era kaya ni nodra sasaga me ra vakamau ena valetabu, ia era sega ni veigadivi kei ira era bula kilikili tu vakavaletabu. Na ka dina, eso era sega sara ga ni veigadivi, rauta! Kemuni na tagane sega tiko ni vakawati, na balavu ga ni nomu sega tiko ni vakawati ni sa oti na kena yabaki, sa na yaco me logavinaka vei iko. Ia e *dodonu* mo *logaloga ca* kina! Yalovinaka ka “vakaitavi vakalevu”⁶ ena veiitaviqaravi vakayalo kei na veimaliwai ka salavata kei na nomu sasaga ni vakamau ena valetabu.

Eso era vakadaroya na vakamau me yacova ni sa oti na vuli ka rawa e dua na cakacaka. E dina ni sa takalevu tu e vuravura, oqori e sega ni vakaraitaka na vakabauta, sega ni salavata kei na nodra ivakasala na parofita ni gauna oqo, ka sega ni salavata kei na ivunau donu.

Au sotava ena dua na gauna leka-leka sa oti e dua na cauravou vinaka. Nona inaki me laki kaulotu, vuli, vakamau ena valetabu, ka me dua nona matavuvale yalodina ka mamarau. Au taleitaka vakalevu nona inaki. Ia ni toso na veitalanoa, qai matata mai ni nona itovo kei na digidigi e vakayacora e sega ni salavata kei na nona inaki. Au vakila ni vinakata dina me laki kaulotu ka sa levea tiko na ivalavala ca bibi e rawa ni vakatabui koya me laki kaulotu, ia na nona itovo e veisiga e sega ni vakarautaki

koya ki na bolebole vakayago, ni bula veimaliwai, bolebole ni vakasama, kei na bolebole vakayalo ena sotava.⁷ E sega ni vulica me cakacaka vakaukauwa. E sega ni vakabibitaka na vuli se na semineri. E dau lako i lotu, ia e se bera ni wilika na iVola i Momani. E dua na gauna levu e vakayagataka tiko ena qito vidio kei na tabana vakaitukutuku raraba. E nanuma ni sa rauta ga na lako i kaulotu. Kemuni na cauravou, yalovinaka ni yalataki kemuni ki na itovo kilikili ka vakarau vakavinaka mo ni Nona mata na noda Turaga ka iVakabula, o Jisu Karisito.

Noqu kauwai e sega ni baleta walega na veivakatulewa bibi ia na ka lalai talega—na vakatulewa lalai ni veisiga yadua eda dau vakayagataka kina e levu noda gauna. Ena veivanua oqo eda gadreva kina na vakarauta, na vakatautauvata, ka vakauasivi na yalomatua. Sa bibi me da ulabaleta na vakaiulubale ka cakava na digidigi uasivi duadua.

E dua na ivakaraitaki vakasakiti ni kena gadrevi na vakarauta, vakatautauvata, kei na yalomatua na kena vakayagataka na Initaneti. E rawa ni vakayagataki me da tatara yani kina ena cakacaka ni kaulotu, me veivuke ena itavi vakamatabete, me ra kunei kina na tubuda lomani me baleta na veicakacaka tabu vakalotu ni valetabu, kei na vuqa tale. E vakaitamera na vinaka ena rawa kina. Eda kila ni rawa talega ni curuma mai e levu na ka ca, oka kina na iyaloalo vakasisila, veika veivakalolomataki,⁸ kei na veikaseti tawakilai. E rawa talega ni vakataka mai na veika lialia. Me vaka e vakavuvulitaka vakaqaga o Baraca Randall L. Ridd ena koniferedi raraba sa oti, ni vosa tiko me baleta na Initaneti, “E rawa ni o tobo ena icori tawayalani ni veika sega na betena dau vakalusi gauna ka vakalolovirataki iko.”⁹

Na ka dau veivagolei tani ka veisagasaqa e sega ni tu walega ena Initaneti; e tu ena veivanua kecega. E sega ni dau tarai ira walega na itabagone ia o keda kece. Eda bula ena dua na vuravura ni tiko yavavala.¹⁰ Eda wavoliti ena veika ni “lasa kei na qito” ka vakatokai me ka ni veivakamarautaki ia era ka ni bula dukadukali ka rerevaki.

E vaka me ra sa matau tu ena veita-bana vakaitukutuku.

O Elder David A. Bednar a vakasalataki keda na lewenilotu ena dua na gauna lekaleka sa oti me da qaqarauni ena kena vakayagataki na tabana vakaitukutuku raraba.¹¹ E dua na dau wase vakasama kilai levu, o Arthur C. Brooks, e vakamacalataka na tikina oqo. E dikeva ni gauna eda vakayagataka tiko kina na tabana vakaitukutuku raraba, e vaka me da kaburaka na veika matailalai taleitaki ni noda bula ia sega ni gauna dredre mai koronivuli kei na cakacaka. Eda vakatayaloyalotaka e dua na bula sega ni taucoko—so na gauna ena veisala ni vakalevulevui keda se vakamatavulo. Eda wasea na bula oqo, oti eda qai tiloma na “nodra bula . . . vakamatavulo taucoko na [noda] ‘itokani ena tabana vakaitukutuku raraba.’” E vakadeitaka o Brooks, “Me sega vakacava ni vakalomacataki iko nomu vakayagataka eso na nomu gauna mo vakalecalecataka tu kina ni o marau vakalevu cake, kei na dua tale na iwase ni nomu gauna mo raica tiko na nodra marau vakalevu cake mai vei iko eso?”¹²

Ena so na gauna e vaka ni da luvuci tu ena veika lialia sega na betena dau veivagolei tani kei na veiqati sega ni oti rawa. Ni da vakalailaitaka ka dikeva vakavinaka, e lailai sara na ka e rawa ni vukei keda ena noda sasaga tawamudu ki na inakinaki dodonu. E dua na tama e sauma vakayalomatua nodra kerekere na luvena me ra vakaitavitaki ira ena veika oqo. E taroga ga vakaoqo vei iratou, “O na tamata vinaka cake beka kina?”

Ni da vakaiulubaleta na veidigidigi cala, levu se lailai, ka sega ni salavata kei na kosipeli vakalesui mai, sa na yali vei keda na veivakalougataki kei na veitaqomaki eda gadreva ka yaco me da coko tu ena ivalavala ca se da lakosese kina.

Au kauwaitaka tiko vakalevu na yalowai¹³ kei na taleitaki ni “veika vovou kecega.” Ena Lotu eda vakayaloqataka ka marautaka na dina kei na kilaka kecega. Ia ni ra tawase tani mai na ituvatuva ni marau ni Kalou kei na itavi cecere i Jisu Karisito na itovo vakavanua, na kilaka, kei na itovo ni veimaliwai raraba, sa na baya na bula vakatamata.¹⁴ Ena noda gauna, e dina ni levu na qaqa ena veiyasanibula, vakauasivi ena vakadidike kei na veitaratara, sa kuitaki tani na itovo vinaka yaga raraba ka sa buwawa na bulamarau kei na tiko vinaka.

Ni sureti na iApositolo o Paula me vosa ena Delana o Masi mai Aceni, a raica eso na vakasama vakalecaleca kei na yalowai sa tu nikua.¹⁵ Eda wilika na itukutuku oqo ena Cakacaka: “Ni sa sega na ka tani era sa dau kitaka ko ira kecega na kai Aceni, kei ira na vulagi era sa tiko kina, me ra veitukutukunitaka ga se rogoca e dua na ka vou.”¹⁶ E vakabibitaka o Paula na Tucaketale nei Jisu Karisito. Ni ra qai vakila na lewevuqa na vakalotu ni nona itukutuku, eso era vakalialiai koya; eso era vakasukai koya, ka kaya, “Keitou na rogoci iko tale ena ka oqo.”¹⁷ A biubiu mai Aceni o Paula *ka sega ni rawata e dua na ka*. A vola kina vakaoqo o Dean Frederic Farrar me baleta na veisiko oqo: “A sega ni

tayavutaka mai Aceni e dua na Lotu, a sega ni vola ki Aceni e dua na ivola, ka vakakina mai Aceni, ni dau lako sivita vakalevu na kena veiyasayasa, a sega tale ni butuka vakadua.”¹⁸

Au vakabauta na itukutuku vakauqeti nei Elder Dallin H. Oaks ka vakaduiduitaka na “vinaka, vinaka cake, vinaka sara” e vakarautaka e dua na sala mana me dikevi kina na digidigi kei na ka me vakaliuci.¹⁹ E levu na digidigi era sega ni ca, ia kevaka era kania taucoko na noda gauna ka vakalati keda mai na veidigidigi vinaka sara, sa na rerevaki.

Eso mada ga na sasaga yaga ena gadrevi me ra dau dikevi me kilai de ra sa veivagolei tani tiko mai na inakinaki vinaka sara. E dua na veitalanoa guileca dredre keirau a cakava kei tamaqu niu se yabaki tinivakacaca. E sega ni vakabauta o koya ni levu na itabagone era sa vakanamata tiko se vakavakarau ki na inakinaki bibi me baleta na gauna ni bula taucoko—me vaka na cakacaka ka vakarautaki na veika me baleta na matavuvale.

Na vuli vakaibalebale kei na vakavakarau ki na gauna ni cakacaka e dau liu tu ena ituvatuva ni veika me vakaliuci nei tamaqu. E dau marautaka ni veitaviqaravi ena taudaku ni vuli me vaka na veivosaki kei na veiliutaki vagonevuli e semati vakadodonu ena so na noqu inakinaki bibi. E sega soti ni duavata kei na levu ni gauna au vakaitavi tiko kina ena futbol, basketball, beisbol, kei na veitaucuci. E vakadinadinataka ni veitaucuci e rawa ni tara cake na igu kei na kaukauwa, kei na cakacaka vata ia e vakadeitaka ni na vinaka cake kevaka eda vakanamata ga ena dua na qito ena dua na gauna lekaleka. Ena nona vakasama, e vinaka na qito ia e sega ni ka vinaka *sara vei au*. E kauwaitaka o koya ni so na qito e baleta na tarai cake ni irogorogo kei na kilai ka na vakuwai kina e vuqa na inakinaki ni bula taucoko.

Mai na itukutuku makawa oqo, e dua na vuna au taleitaka kina na itukutuku ni nona qito beisbol o Lucy baleta, ena nona rai na tamaqu, ni a dodonu meu vulica tiko na veika ni veivanua ka kua ni leqataka seu na ciqoma rawa na polo. E dodonu meu

vakamatatataka ni dau taleitaka na tinaqu na qito. E dau qai calata ga e dua na noqu qito kevaka e curu tu i valenibula.

Au sa lewa meu muria na ivakasala nei tamaqu ka kua ni qito mai koronivuli. Qai tukuna vei au na neitou dauveivakatavulici ni qito futbol e koronivuli ni vinakata na dauveivakatavulici ni futbol mai Stanford me vakasigalevu vata kei Merlin Olsen kei au. O koya e dua na dauveivesu warumisa e Amerika raraba ena timi ni futbol ni Koronivuli Levu e Logan kau kena kotabek ka dauveitaqomaki ka dau ciqopolo. Ena gauna ni vuli a tauri o Merlin mai vei ira e vuqa na timi kaukauwa ni futbol ena vanua raraba. Ni vuli tiko a rawata na Outland Trophy ka dau soli vei ira na dauqito vinaka ena laini e loma. A yaco o Merlin me ikatolu ni tamata e digitaki ena Sota-sota ni Futbol ni Matanitu ena 14 na qito Pro Bowls veitaravi. A vakacurumi

ena kedra iVolatukutuku na dauqito Futbol Saumi rogo ena 1982.²⁰

Keitou lai vakasigalevu vata kei na dauveivakatavulici ni Stanford ena valenikana na Bluebird mai Logan e Utah. Ni keitou lululu oti, a sega tale ni raici au mai. A vosa tikoga vei Merlin ia sega tale ni bau raici au. Ni oti na vakasigalevu, ena imatai ni gauna, a vuki mai vei au, ia sa sega ni nanuma rawa na yacaqu. Qai tukuna vei Merlin, “Kevaka o digitaki Stanford ka vinakata mo kauta mai na nomu itokani, e vinaka nona ka ni vuli ka na rawa beka ni veivosakitaki.” Na veika oqori sa vakadeitaka vei au ni

dodonu meu muria na ivakasala yalomatua nei tamaqu.

E sega ni noqu inaki meu veivakayalolailaitaki ena vuku ni qito se na vakayagataki ni Initaneti se na veika yaga tale eso era dau taleitaka na itabagone. Oqori na mataqali itaviqaravi e gadrevi me dau vakarauta ga, vakatautauvatataki, ka yalomatuataki. Ni ra vakayagataki vakayalomatua era na vakavutuniyautaka noda bula.

Ia, au vakauqeti keda kece, gone kei na qase, me railesuvi na inakinaki kei na takete ka tovolea me da vakavakarau vakalevu cake. Na noda itovo kei na digidigi e veisiga me salavata kei na noda inakinaki. E gadrevi me da ulabaleta na vakaiulubale kei na veivagolei tani. Sa bibi cake sara me da digitaka na veika ena salavata kei na noda yalayala me da qaravi Jisu Karisito ena buladodonu.²¹ Me da kua ni raitani se vakalutuma na polo oqori ena inaki cava ga.

Na bula oqo e gauna ni vakavakarau me da sota kei na Kalou.²² O keda na tamata mamarau, ka dau yaloreki. Eda taleitaka na dau veiwali vinaka ka mareqeta na veigauna kecega kei ira na itokani kei na matavuvale. Ia e dodonu me da kila me da dau vakabibitaka na inaki e yavutaki kina na noda bula kei na noda digidigi kece sara. Era dau veivakacacani na ka dau veivagolei tani kei na vakaiulubale ka yalana na noda tubu, ia ni ra vakabuwawataka na vakabauti Jisu Karisito kei na Nona Lotu, era na rerevaki.

Na noqu masu, me vaka ni da lewena na matabete, eda na raica me tautauvata na noda itovo kei na veinaki vakaturaga e gadrevi vei ira era veiqaravi ena vukuna na ivakavuvuli. Ena veika kece sa dodonu me da nanuma na “yalodina tikoga ena ivakavuvuli i Jisu” sai koya na veivakatovolei ka na vakaduiduitaki rau na matanitu vakasesitili kei na matanitu vakatesitili.²³ Eda vinakata me da kunei ena yasana vakasesitili ni iwaseswase e rua oya. Me vaka niu dua na Nona iApositolo, au wasea na noqu ivakadinadina dei ena dina ni Veisorovaki kei na vakalou nei Jisu Karisito, na noda iVakabula. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Lee Mendelson-Bill Melendez Production TV Specials.
2. Ni vagolei koya tani na vula mai Satuni, ki na nona leqataka na waigaga ena nona qaniliga, e dau vakaiulubale ga o Lucy ena nona vakalutuma na polo.
3. Raica na “Decisions Determine Destiny,” wase 8 ena *Pathways to Perfection: Discourses of Thomas S. Monson* (1973), 57–65.
4. Aisea 7:15.
5. “Kevaka me a rawarawa na kena caka na ka vinaka me vaka na kena kilai, sa na valenilotu lelevu na valenisoqoni lalai, ka vale vakatui na nodra valelalai na dravudravua” (William Shakespeare, *The Merchant of Venice*, matana 1, iwaseswase 2, laini 12–14).
6. Vunau kei na Veiyalayalati 58:27.
7. Raica na *Adjusting to Missionary Life* (ivolalailai, 2013), 23–49.
8. Raica na Stephanie Rosenbloom, “Dealing with Digital Cruelty *New York Times*, 24 ni Okosi., 2014, 1.
9. Randall L. Ridd, “Na iTabatamata Digitaki,” *Liaona*, Me 2014, 56.
10. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 45:26.
11. Raica na David A. Bednar, “To Sweep the Earth as with a Flood” (vosa a tau ena BYU Campus Education Week, 19 ni Okosi., 2014); lds.org/prophets-and-apostles/unto-all-the-world/to-sweep-the-earth-as-with-a-flood.
12. Arthur C. Brooks, “Love People, Not Pleasure,” *New York Times*, Julai 20, 2014, SR1.
13. E ka ni rarawa, e dua na veivagolei tani sa levu cake tikoga ena noda gauna na yalowai. Ni tuva na iVakabula eso na ka e rawa ni vakadukadukalitaka na tamata, e okata kina na lialia (raica na Marika 7:22).
14. E yaco oqo mai Kirisi kei Roma makawa, ka vakakina ena gauna ni iVola i Momani.
15. Raica na F. W. Farrar, *The Life and Work of St. Paul* (1898), 387. Era a tu na veimataqali vuku, oka kina o ira na epikuria kei na sitoika, na ilawalawa dauveisaqa ka ra vakatoka eso me ra Farisi kei na Satusisi ni vuruvura makawa. Raica talega na Quentin L. Cook, *Liaona*, Maji 2003, 21–24.
16. Cakacaka 17:21.
17. Cakacaka 17:32.
18. Farrar, *The Life and Work of St. Paul*, 312.
19. Raica na Dallin H. Oaks, “Vinaka, Vinaka Cake, Vinaka Sara,” *Liaona*, Nove. 2007, 104–8.
20. O Merlin Olsen e dua na dauqito futbol ena kedra ivola na dauqito rogo, dauvakaraitaki ena iyaloalo, ka daukacikavaki ni NFL ena NBC. A rawata o koya na Bilo na Outland ni qito futbol voli ena Utah State University. A qito futbol saumi ena Los Angeles Rams. Ena TV a vakaraitaki me o Jonathan Garvey vata kei Michael Landon ena *Little House on the Prairie* ka dua na nona parokaramu ni TV, *Father Murphy*. Sa mate o Merlin (ena 11 ni Maji, 2010), ka keimami dau nanumi koya vakalevu.
21. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 76:5.
22. Raica na Alama 34:32.
23. Vunau kei na Veiyalayalati 76:79.